

Баніт О.В.

м. Київ

АНДРАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОТІ ВИКЛАДАЧІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Серйозною загрозою наших днів є відставання здатності людини адаптуватися до змін в навколишньому світі. Традиційна базова освіта, як загальна, так і професійна, не встигає за соціальними, економічними, виробничими, інформаційними змінами, принципово не може забезпечити людину знаннями, вміннями і особистими якостями на все життя. Криза компетентності просто людини або працівника сьогодні розглядається як одна з найважливіших ланок в ланцюзі кризових явищ.

Постійне підвищення кваліфікації і рівня професійної компетентності в рамках придбаної професії – необхідна якість сучасного фахівця.

Напрями, види, форми освіти, орієнтовані як на підвищення професійної компетентності фахівця, так і на його особистий розвиток, чітко позначені в законах «Про освіту», «Про вищу освіту», а також в нормативно-правових актах, що приймаються відповідно до них. У цих документах зафіксовано, що освітні програми, пов'язані з підвищенням кваліфікації, професійною підготовкою і перепідготовкою по нових спеціальностях, реалізують освітні установи додаткової професійної освіти (підвищення кваліфікації). До них відносяться навчально-методичні і освітні центри, інститути підвищення кваліфікації, спеціальні факультети вузів, академій.

Метою підвищення кваліфікації є оновлення теоретичних і практичних знань фахівців у зв'язку з підвищенням вимог до рівня кваліфікації і необхідністю освоєння сучасних методів рішення професійних задач. Метою професійної перепідготовки фахівців є отримання ними додаткових знань,

умінь і навиків, необхідних для виконання нового виду професійної діяльності. За наслідками проходження професійної перепідготовки фахівці одержують диплом державного зразка, що засвідчує їх право (кваліфікацію) вести професійну діяльність у певній сфері.

Однією з форм додаткової професійної освіти є стажування. Її основна мета – формування і закріплення на практиці професійних знань, умінь і навиків, одержаних в результаті теоретичної підготовки. Стажування здійснюється також в цілях вивчення передового досвіду, придбання професійних і організаторських навиків, для виконання обов'язків на займаній або вищій посаді.

Викладачів, які працюють у системі підвищення кваліфікації, можна назвати андрагогами, тому що вони вчать дорослих. У зв'язку з цим перед ними постають наступні основні андрагогічні задачі:

— здійснення діагностики типових і індивідуальних проблем аудиторії (ступінь мотивованості на продовження післядипломної освіти, інформаційний запит, актуальний рівень утворення професійної компетентності, готовність навчатися в пропонованій формі, психофізіологічні і соціально-психологічні особливості, освітній і професійний досвід і ін.);

—допомога в самовизначенні і виборі необхідного розвиваючого в професійно-особовому відношенні освітнього маршруту і режиму навчання;

—допомога в адаптації до умов навчання (склад слухачів, зміст, способи роботи з інформацією);

—створення умов для позитивного настрою і розуміння перспектив професійного і особистого зростання;

—формування ситуації міжсуб'єктної взаємодії в ході навчання;

—надання кожному слухачу можливості самовираження і самоутвердження в середовищі колег за рахунок презентації свого позитивного досвіду;

—забезпечення реально розвиваючого просування в освоєнні освітнього вмісту в логіці «динамічного трикутника»: відношення —усвідомлення — діяльність;

—гарантування отримання конкретного освітнього продукту, який можна «перенести» в ситуацію професійної діяльності (проект, програма дій, технологія і ін.);

—психологічна допомога слухачам по виходу з ситуації навчання, тобто безконфліктне повернення внутрішньо зміненими в робочий контекст, що не змінився за цей час; безболісне розлучення з однокурсниками; намічення перспективи подальшого просування в професійному полі.

У ситуаціях перепідготовки, направленої на отримання нової спеціальності, паралельно з рішенням суто професійно-освітніх задач андрагог покликаний надати соціально-психологічну підтримку, необхідну при зміні або освоєнні принципово іншого професійного контексту. В цьому випадку відбуваються глибинні перетворення системи професійних знань, умінь, навиків, установок, що вимагають зняття певних стереотипів, вироблення нових ціннісно-сміслових орієнтирів, переструктурування наявних професійно-особистісних характеристик.

Андрагогу, працюючому в системі післядипломної освіти, важливо знати, що різні напрями освітньої діяльності вимагають активізації різних видів мислення. Так, при зустрічі з принципово новою інформацією (наприклад, в системі перепідготовки по новій спеціальності) активізується переважно образне і практичне мислення, оскільки спочатку людині необхідно сформулювати загальне уявлення. Вербально-логічні форми мислення в даному випадку підключаються в незначній мірі. В процесі підвищення кваліфікації, тобто при роботі на основі вже сформованого суб'єктивного знайомого досвіду, навпаки, продуктивнішими можуть виявитися вербальні форми освоєння навчальної інформації. Тому масове захоплення так званими

активними формами навчання в системі підготовки дорослих не завжди є виправданим.

Підвищення кваліфікації може здійснюватися як в індивідуальних, так і в сумісних формах. Сьогодні в системі безперервної професійної освіти все частіше зустрічається поняття «організація, що навчається». Воно може бути віднесене до будь-якої фірми, корпорації, установи, підприємства, що вибрали шлях свого розвитку як цілісності через постійне навчання. При цьому та або інша організація набуває якості корпоративного (або колективного — залежно від типу соціально-психологічних зв'язків) суб'єкту навчання. З андрагогічної точки зору найважливішим питанням стає створення освітніх програм для системи корпоративного навчання, дійсно здатних забезпечити процеси саморозвитку для працівників всіх рівнів.

Таким чином професійна майстерність викладача в системі післядипломної освіти буде ефективною, якщо він буде спроможний вирішувати перераховані вище основні андрагогічні задачі.

Література

1. Анцыферова Л.И. Психологические закономерности развития личности взрослого человека и проблемы непрерывного образования.//Психологический журнал. – М. –1980. – №3. – С. 43-52.
2. Кулюткин Ю.Н. Психология образования взрослых. – М. – 1995. – С. 34-36
3. Основы андрагогики: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / И.А. Колесникова, А.Е. Марон, Е.П. Тонконогая и др.; Под ред. И.А. Колесниковой. – М. - «Академия», 2003. – 240 с.